

Petr Kos: Bird Names in English: A Linguistic Analysis.

Disertační práce. FF UK Praha, 2011

Oponentský posudek

Lingvistický rozbor korpusu se dělí na zkoumání motivace fonetické, morfologické a (častější) sémantické. Závěry jsou podloženy statisticky, takže se dovídáme o frekvenci rysů vybraných pro tvoření pojmenování i o frekvenci sufixů, slabičných struktur apod. Tento základní rozbor (kapitoly 4 a 5) autor obohatil hloubkovou analýzou interakce metafory a metonymie (výsledkem jsou složité grafy ke složité otázce) a výkladem o onomatopoi, výpůjčkách z cizích jazyků a lidové etymologii.

Pro korpus použil dva britské zdroje, jeden pro standardní názvy, druhý pro lidové. Autor jej správně redukoval vynecháním modifikací, protože ty by výsledky zneřehlednily (např. počet pěnic / warblers by se zvýšil na 56). Takto získal 205 a 595 pojmenování. Zavedení třetí, i když málo početné kategorie žargonu (úzus pozorovatelů ptáků), však poněkud oslabuje platnost souhrnných frekvencí, když tyto efemérní názvy a se značně odlišnou strukturou se sčítají se základními dvěma kategoriemi.

Jádro práce tvoří kapitoly 4 a 5, ale i všechny ostatní mají k tématu co říci. Morfologická motivace je pro čtenáře samozřejmě méně zajímavá (tím nechci říci pro rozbor méně důležitá) než motivace sémantická, kdy se dovídáme, co bylo nejčastěji inspirací pro vznik jmen a které charakteristické rysy ptáků a jejich aktivit jsou nejproduktivnější. Důležité je, že autor zkoumá i souvislost mezi stylistickou rovinou a pojmenovávacími procesy.

Z lingvistických monografií se autor drží terminologie hlavně z Cambridge Grammar, Cruise, Lipka, Lakoff (ti někdy zbytečně zavádějí nové termíny j. blocked morpheme, mapping, layering).

Před závěrečným zhodnocením rukopisu několik dotazů a poznámek:
Je *hawk's eye* (s.98) skutečně název založený na vnímání velikosti ptáka?
V čem se projevuje onomatopoeie u *jack bird*? (s.84) – jasné je to u *pee bird*.
Proč *barker* (s. 61-62) je jiná kategorie než *reeler*?
Redhead (s.177) je uvedeno jako žargon – ač *Red Cap*, *Red Tail* jsou local. Není to třeba opomenutí v angl. zdroji? A je vždy spolehnutí na anglický zdroj co do pravopisu? srov. *Tree Climber* vs. *Treecreeper* (189).
Proč *snow* a *storm* (s.116) jsou vedeny jako časové motivátory, čili v kategorii jako *night*?

U žargonu je někdy uvedený proces diskutabilní, např. je *snob* skutečně jen produkt krácení z *snow bunting*?

Překlep v cifře (s.23): V tabulce souhrnně 368 složenin, v textu 365.

Je-li *quick-me-dick* volání křepelky (*pět peněz*), pak znám z anglických novinových sloupků o přírodě poetičtější *kiss-me-quick*.

Závěr:

Autor průkopnický zpracoval lexikální pole ptactva žijícího na britských ostrovech. V české jazykovědě existují pouze zpracování českých názvů rostlin a hub. Při rozboru se autor stejně dobře orientuje v morfologii jako v sémantice, jeho klasifikace jsou přehledné, závěry přesvědčivé. Metoda, kterou si zvolil k zpracování materiálu, je ta nejvhodnější. Celkově se přístup opírá o příslušnou lingvistickou literaturu, ale v podrobnostech autor postupoval samostatně.

Práce je psána dobrou angličtinou, bez překlepů, grafické zpracování výsledků analýzy je na mimořádně vysoké úrovni (až osmibarevné grafy).

Jediná moje kritická připomínka se týká koncepce obecně. U lidových názvů se totiž nedovíme standardní ekvivalenty a dále to, kteří ptáci nemají žádný lidový název, kteří jich mají několik, a kolik vůbec druhů je zastoupeno v 595 lidových pojmenováních. (Mezi standardními názvy překvapivě chybí *pelican*, *sea mew*, *turtledove*.) Tento nedostatek by ovšem snadno napravila jedna stručná příloha. Důležité je, že tu koncepci, kterou si zvolil autor, také důsledně dodržel, takže jeho formální a sémantický rozbor ptáčích terminologie může být vzorem i pro analýzy jiných taxonomií a lexikálních polí, a last but not least, pro srovnání názvů ptactva v češtině a angličtině.

Práce svrchovaně splňuje požadavky kladené na disertační práce a doporučuji ji k obhajobě.

V Olomouci, 4. května 2011

Prof. PhDr. Jaroslav Peprník, CSc.
Katedra anglistiky a amerikanistiky
Filozofická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci
Křížkovského 10, Olomouc 77180